

## Adattaziun dal sistem electoral per il Cussegl grond

### Survista dal basegn d'adattar las basas legalas per ils models da systems electorals ch'èn da princip adattads

#### Sistem da maiorz (model A)

Tar quest model pudess il sistem electoral vertent da princip vegnir cuntinuà per gronda part. La divisiun dals circuls electorals stuess vegnir midada en emprima lingia en il senn d'in augment dal dumber dals circuls electorals. Organisatoricamain pudess la procedura vegnir liquidada sur las regions (en cooperaziun cun las vischnancas dals circuls electorals) che avessan da tgirar administrativamain lur circuls electorals respectivs, analogamain a las elecziuns da renovaziun da l'onn 2018. Las regions publitgassan sco fin ussa ils resultats dals singuls circuls electorals e communitgassan a la Chanzlia chantunala ils nums da las deputadas e dals deputads sco er da las suppleantas e dals suppleants elegids.

- **Stgalim da la Constituziun dal chantun Grischun (CC; DG 110.100):**

L'art. 27 al. 3 CC stuess vegnir adattà. El fixescha actualmain in dumber maximal da 39 circuls electorals. Il nov dumber maximal stuess – tut tenor la concepziun concreta da la divisiun dals circuls electorals – vegnir fixà tar 50 fin 52 circuls electorals. Eventualmain pudess la garanzia d'in sez che vala actualmain per ils circuls vegnir fixada gia sin stgalim da la Constituziun. Il dumber dals circuls electorals pudess però – sco alternativa – er vegnir laschà avert en la Constituziun chantunala e surdà cumplettaimain a la legislaziun. En quest cas stuess l'art. 27 al. 3 frasa 1 CC simplamain vegnir stritgà. L'incumbensa legislativa resultass da la frasa 2 vertenta.

- **Stgalim da leschas:**

#### *Lescha davart il Cussegl grond (LCG; DG 170.100)*

L'aggiunta da la Lescha davart il Cussegl grond, che regla l'attribuziun da las vischnancas als circuls electorals, stuess vegnir adattada. Las vischnancas (e per part territoris parzials da vischnancas) stuessan vegnir attribuidas als 50 fin 52 circuls electorals (grafica da la nova divisiun dals circuls electorals en l'aggiunta).

- **Ulteriuras adattaziuns:**

Adattaziuns d'ulteriurs relaschs chantunals na paran betg d'esser necessarias. L'organisaziun actuala da las elecziuns sco er las proceduras ed ils andaments dad oz pudessan vegnir mantegnids per gronda part.

### **Sistem dal proporz dubel: chantun / circuls electorals (circuls) (model C)**

Tar quest model restass la divisiun dals circuls electorals cun 39 circuls. Ils ulteriurs parameters dal sistem electoral (candidatura, consegna da la vusch e calculaziuns da las vuschs, suppleanza) stuessan vegnir fixads da nov. Organisatoricamain pudess la procedura vegnir liquidada sur las regiuns (en cooperaziun cun las vischnancas dals circuls electorals) che avessan da tgirar administrativamain lur circuls electorals respectivs, analogamain a las elecziuns da renovaziun da l'onn 2018. Ils sezs stuessan vegnir repartids sin las partidas e sin las glistas dals circuls electorals en moda centrala dal chantun (Chanzlia chantunala). La Chanzlia chantunala avess er da publitgar ils resultats da las elecziuns.

- **Stgalim da la Constituziun dal chantun Grischun (CC; DG 110.100):**

En l'art. 27 al. 2 CC stuessi vegnir fixà che l'elecziun dal Cussegl grond vegnia realisada tenor la procedura electorala da proporz. Plinavant stuessi vegnir fixà che l'attribuziun dals sezs a las gruppaziuns politicas vegnia realisada en correspondenza cun la forza electorala en il chantun (procedura d'attribuziun tenor il proporz dubel). Las regulaziuns pertutgant la divisiun dals circuls electorals (art. 27 al. 3 CC) e pertutgant la repartiziun dals sezs sin ils circuls electorals (art. 27 al. 4 CC) sco er l'incumbensa legislativa da reglar la suppleanza (art. 27 al. 5 CC) pudessan restar. Eventualmain pudess la garanzia d'in sez che vala actualmain per ils circuls vegnir fixada gia sin stgalim da la Constituziun. Ultra da quai fissi d'examinar, sche la pussaivladad da prevair ina clausula da bloccada (quorum minimal legal per la participaziun a la repartiziun dals sezs) e/u ina cundiziun da maiorz (clausula da maioritad) sin stgalim da la lescha, stuess vegnir fixada explicitamain en la Constituziun.

- **Stgalim da leschas:**

#### *Lescha davart il Cussegl grond (LCG; DG 170.100)*

La divisiun dals circuls electorals en l'aggiunta 1 da la LCG e las regulaziuns davart l'attribuziun dals sezs als circuls electorals tenor l'uschenumnada procedura per fracziun electorala (art. 1, 2 e 3 LCG) pudessan vegnir laschadas sco ch'ellas èn. Da nov stuess vegnir reglada la suppleanza, p.ex. uschia che la proxima persuna betg elegida resp. da memia surpiglia il sez vacant. Per avair ina meglra survista fissi d'examinar, sche tut questas regulaziuns na stuessan betg vegnir prendidas or da la LCG e resumadas – ensemen cun las ulteriuras regulaziuns pertutgant l'elecziun dal Cussegl grond – ubain en in nov chapitel da la Lescha davart ils dretgs politics en il chantun Grischun (LDPC; DG 150.100) ubain en ina nova lescha davart las elecziuns dal Cussegl grond.

*Lescha davart ils dretgs politics en il chantun Grischun (LDPC; DG 150.100)  
u nova lescha separada davart las elecziuns dal Cussegl grond*

Da reglar fiss il suandant:

- Clausula da bloccada (quorum legal): quorum en il circul electoral e/u sin plaun chantunal; grondezza dal quorum (max. 10 pertschient).
  - Cundiziun da maiorz (clausula da maioritad): en mintga circul electoral survegn la partida cun las pli bleras vuschs almain 1 sez, sch'ella ha – tenor l'attribuziun superioriura – il dretg dad almain 1 sez.
  - Preparaziun da las elecziuns:
    - propostas electoralas (cuntegn, furma, dumber minimal da suttascripziuns, termin d'inoltraziun, controlla, rectificaziun)
    - glistas (numers da las glistas, publicaziun)
    - gruppas da glistas
  - Act electoral:
    - far diever dal dretg d'eleger
    - emplenir il cedel electoral
  - Eruida dals resultats:
    - cedels electorals nunvalaivels e vuschs da candidat nunvalaivlas
    - vuschs supplementaras
    - valurs che ston vegnir eruidas
    - repartiziun dals sezs (cumpetenzza, clausula da bloccada/quorum, attribuziun superioriura a las gruppas da glistas, sutattribuziun a las glistas dals circuls electorals, cundiziun da maiorz, repartiziun dals sezs entaifer las glistas, publicaziun dals resultats da las elecziuns)
  - Successiun (suppleanza) ed elecziun substitutiva
- **Ulteriuras adattaziuns:**  
Tut tenor ston anc vegnir reglads detagls organisatorics/administrativs sin stgalim da l'ordinaziun da la Regenza resp. en furma da directives da la Regenza.

## **Sistem maschadà cun maiorz e cun proporz en ils circuls Cuira e Tschintg**

### **Vitqs (model E)**

Il sistem electoral stuess vegnir adattà en ina dimensiun pli gronda. Uschia stuess la divisiun dals circuls electorals vegnir midada en il senn d'in augment dal dumber da circuls electorals. Per ils dus circuls cun proporz stuess la procedura electorala vegnir reglada da nov. Organisticamain pudess la procedura vegnir liquidada sur las regions (en cooperaziun cun las vischnancas dals circuls electorals) che avessan da tgirar administrativamain lur circuls electorals respectivs, analogamain a las elecziuns da renovaziun da l'onn 2018. L'attribuziun dals sezs en ils dus circuls cun proporz vegniss er fatga da las regions cumpetentas. Las regions publicitassan sco fin ussa ils resultats dals singuls circuls electorals e communitgassan a la Chanzlia chantunala ils numms da las deputadas e dals deputads sco er da las suppleantas e dals suppleants elegids.

- **Stgalim da la Constituziun dal chantun Grischun (CC; DG 110.100):**

En l'art. 27 al. 2 CC fissi da fixar che l'elecziun dal Cussegl grond en circuls electorals cun fin a 5 sezs vegnia fatga tenor la procedura electorala da maiorz ed en circuls cun dapli che 5 sezs tenor la procedura electorala da proporz. La furma da la procedura electorala da proporz (proporz isolà) pudess er gia vegnir fixada en la Constituziun chantunala u alura pir sin stgalim da la lescha. Plinavant stuess vegnir adattà l'art. 27 al. 3 CC. El fixescha actualmain in dumber maximal da 39 circuls electorals. Il nov dumber maximal stuess – tut tenor la concepziun concreta da la divisiun dals circuls electorals – vegnir fixà tar 43 circuls electorals. Eventualmain pudess la garanzia d'in sez per ils circuls vegnir fixada gia sin stgalim da la Constituziun. Ultra da quai fissi d'examinar, sche la pussaivladad da prevair ina clausula da bloccada (quorum minimal legal per la participaziun a la repartiziun dals sezs) sin stgalim da la lescha, stuess vegnir fixada explicitamain en la Constituziun.

- **Stgalim da leschas:**

#### *Lescha davart il Cussegl grond (LCG; DG 170.100)*

L'aggiunta da la Lescha davart il Cussegl grond, che regla l'attribuziun da las vischnancas als circuls electorals, stuess vegnir adattada. Las vischnancas (e per part territoris parzials da vischnancas) stuessan vegnir attribuidas als 43 circuls electorals (grafica da la divisiun dals circuls electorals en l'aggiunta). L'attribuziun dals sezs als circuls electorals tenor l'uschenumnada procedura per fracziun electorala (art. 1, 2 e 3 LCG) pudess percenter vegnir laschada sco ch'ella è.

La regulaziun da las suppleantas e dals suppleants pudess mintgamai vegnir mantegnida en ils circuls cun maiorz, percenter vegnir reglada da nov en ils circuls cun proporz, per exempel tras quai che las proximas persunas betg elegidas resp. las persunas da memia surpiglian temporarmain il sez vacant.

Per avair ina meglra survista fissi d'examinar er qua, sche tut questas regulaziuns na stuessan betg vegnir prendidas or da la LCG e resumadas – ensemen cun las ulteriuras regulaziuns pertutgant l'elecziun dal Cussegl grond – ubain en in nov chapitel da la Lescha davart ils dretgs politics en il chantun Grischun (LDPC; DG 150.100) ubain en ina nova lescha davart las elecziuns dal Cussegl grond.

*Lescha davart ils dretgs politics en il chantun Grischun (LDPC; DG 150.100)  
u nova lescha separada davart las elecziuns dal Cussegl grond*

Per il sector da proporz fissi da reglar il suandant:

- Clausula da bloccada (quorum legal): quorum en il circul electoral e/u sin plaun chantunal; grondezza dal quorum (max. 10 pertschient).
  - Preparaziun da las elecziuns:
    - propostas electoralas (cuntegn, furma, dumber minimal da suttascripziuns, termin d'inoltraziun, controlla, rectificaziun)
    - glistas (numers da las glistas, publicaziun)
    - gruppas da glistas
  - Act electoral:
    - far diever dal dretg d'eleger
    - emplenir il cedel electoral
  - Eruida dals resultats:
    - cedels electorals nunvalaivels e vuschs da candidat nunvalaivlas
    - vuschs supplementaras
    - valurs che ston vegnir eruidas
    - repartiziun dals sezs (cumpetenzza, clausula da bloccada/quorum, attribuziun superiura a las gruppas da glistas, sutattribuziun a las glistas dals circuls electorals, repartiziun dals sezs entaifer las glistas, publicaziun dals resultats da las elecziuns)
  - Successiun/suppleanza ed elecziun substitutiva
- **Ulteriuras adattaziuns:**
- Per il sector da proporz ston tut tenor anc vegnir reglads detagls organisatorics/administrativs sin stgalim da l'ordinaziun da la Regenza resp. en furma da directives da la Regenza.